

Sygn. akt: I C 1246/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Krystian Szela
Protokolant:	Sekretarz sądowy Natalia Kostrzewa

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. K. (1), A. K. (2)**

przeciwko R. Bank (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

I. oddała powództwo główne o ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...), zawarta w dniu 27 kwietnia 2009 roku przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego, tj. (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W. jest nieważna;

II. ustala, że postanowienia zawarte w §7 ust. 4 oraz §9 ust.2 pkt 1 i 2 ww. umowy o kredyt hipoteczny nr (...), zawartej w dniu 27 kwietnia 2009 roku oraz §2 pkt 12 Regulaminu Kredytu Hipotecznego Udzielanego przez (...) są bezskuteczne wobec powodów;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.834,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powodowie A. K. (2) i A. K. (1) wobec pozwanego R. Bank (...) w W. prowadzącemu w Polsce działalność za pośrednictwem oddziału R. Bank (...) (Spółce Akcyjnej) Oddział w Polsce, wnieśli o ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzona i zawarta w dniu 27 kwietnia 2009r., zawarta przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego, tj. (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W., jest w całości ex tunc z mocy prawa nieważna ewentualnie bezskuteczna wobec powodów w całości. Ewentualnie, wnieśli o ustalenie bezskuteczności częściowej ww. umowy o kredyt hipoteczny – w zakresie klauzul zawartych w § 7 ust. 4 oraz w § 9 ust. 2 pkt 1 i pkt 2 w związku z § 2 pkt 12 Regulaminu Kredytu Hipotecznego Udzielanego przez (...). Nadto, powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz zwrotu kosztów procesu, według norm przepisanych, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu, powodowie wskazali, że zawarli z (...) S.A. Oddział w Polsce umowę kredytu hipotecznego indeksowanego do (...) jako konsumenci, której integralną część stanowił regulamin. Powodowie podają, że umowa została zawarta według standardowego wzorca, a jej postanowienia nie były indywidualnie uzgadniane między

stronami. Zgodnie z umową, spłata rat następowała poprzez obciążenie rachunku przez Bank po przeliczeniu z zastosowaniem Tabeli walut i w dniu pobrania poszczególnych rat ich wysokość nie była znana. Natomiast wypłata kredytu następowała w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu.

Powodowie podnoszą, iż kwestionowane postanowienia umowne są sprzeczne z przepisami obowiązującego prawa oraz z dobrymi obyczajami. W stosunku łączącym strony naruszona została równowaga kontraktowa na niekorzyść konsumentów.

Zdaniem powodów umowa kredytu nie może być dalej wykonywana po wyeliminowaniu z niej klauzul abuzywnych. Ewentualnie, gdyby Sąd uznał, iż nie ma podstaw do uznania umowy za nieważną w całości, wnieśli o wyeliminowanie z jej zapisów kwestionowanych postanowień i pozostawienie umowy w pozostałym brzmieniu (pozew k. 4-24).

Pozwany (...) Bank (...) S.A. Oddział w Polsce, w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wniósł o sprawdzenie wartości przedmiotu sporu. Nadto podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów.

W uzasadnieniu wskazał, że zawarta pomiędzy stronami umowa oraz zawarte w niej postanowienia umowne są ważne i stanowią dopuszczalny wariant umowy kredytowej w myśl art. 69 ustawy Prawo bankowe, nie naruszając tym samym granicy swobody umów i zasad współżycia społecznego. Na powyższą okoliczność, pozwany przywołał liczne orzecznictwo. Dalej podał, że strona powodowa została poinformowana o ryzyku związanym z zawarciem umowy. Wskazał, że bank udzielił powodom kredytu indeksowanego do EUR zgodnie z możliwościami kredytobiorcy, wypełniając przy tym wszystkie ciężące na nim obowiązki informacyjne. W dniu zawarcia umowy kredytu nie istniały żadne regulacje nakazujące, aby w umowie zostały wskazane zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut. Nadto, zakwestionował istnienie po stronie powodów statusu konsumenta oraz podał, że powodowie nie mają interesu prawnego w zakresie powództwa o ustalenie (odpowiedź na pozew k. 96-114v.).

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowie, działając jako konsumenci, wystąpili w dniu 10 marca 2009r. do poprzednika prawnego pozwanego z wnioskiem o udzielenie kredytu z przeznaczeniem na budowę domu systemem gospodarczym i spłatę kredytu mieszkaniowego w innym banku, w łącznej kwocie 400.000 PLN. Jako zawnioskowaną walutę wskazano euro (EUR). Powodowie złożyli oświadczenie, iż zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz, że będąc w pełni świadomi ryzyka kursowego, rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych dokonując wyboru kredytu indeksowanego, znane są im postanowienia regulaminu w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej. Ponadto wskazali, że są świadomi ponoszenia ryzyka kursowego związanego z wahaniami kursów waluty obcej, do której indeksowany jest kredyt, jego wpływu na wysokość zobowiązania względem Banku oraz rat spłaty kredytu i że saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej jak również raty, podlegające spłacie w złotych na zasadach opisanych w regulaminie.

(dowód: wniosek o kredyt hipoteczny k. 120-125, oświadczenie k. 137)

W dniu 27 kwietnia 2009 r. strony zawarły umowę o kredyt hipoteczny nr (...), na podstawie której, Bank zobowiązał się udzielić powodom kredytu w kwocie 535.000,00 zł „indeksowanego” do waluty EUR, z przeznaczeniem na budowę domu systemem gospodarczym, spłatę kredytu mieszkaniowego w innym banku, dowolny cel konsumpcyjny, spłatę innych kredytów i zobowiązań konsumpcyjnych. Integralną część umowy stanowił „Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) (§ 2 ust. 1 i 2 umowy).

Kredytu udzielono na okres 480 miesięcy, płatnego w równych miesięcznych ratach obejmujących część kapitałową oraz odsetkową, płatną w terminach i wysokościach określonych w umowie. Spłata następowała poprzez pobranie raty spłaty kredytu z rachunku kredytobiorcy, prowadzonego w złotych. W myśl § 6 ust. 6 umowy, kredytobiorcy

zobowiązani byli do utrzymywania wystarczających środków na rachunku, uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej (§ 6 umowy).

Zgodnie z § 2 ust. 4 umowy, kredytobiorcy zobowiązali się do zapłaty prowizji od udzielonego kredytu wynoszącej 2.675,00 zł.

Oprocentowanie kredytu było zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 6,100 % w stosunku rocznym, z zastrzeżeniem postanowień Regulaminu w zakresie ustalania wysokości oprocentowania. Zmienna stopa oprocentowania ustalana była jako suma stopy referencyjnej (...) 3M oraz stałej marży Banku w wysokości 4,70 punktów procentowych (§ 3 umowy).

W § 11 ust. 2 regulaminu wskazano, że wysokość rat spłaty kredytu należnych za poszczególne okresy rozliczeniowe może ulegać zmianom w szczególności w przypadku m. in. zmiany wysokości oprocentowania.

Wyplata kredytu realizowana była w transzach po spełnieniu przez kredytobiorcę warunków uruchomienia kredytu i złożeniu dyspozycji wypłaty środków. Transze wypłacane były na rachunek bankowy wskazany przez kredytobiorcę w dyspozycji wypłaty środków, zgodnie z przeznaczeniem kredytu (§ 5 umowy).

W myśl § 7 ust. 4 regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu.

Raty spłaty kredytu pobierane były z rachunku bankowego Kredytobiorcy, prowadzonego w złotych, wskazanego w Umowie (§ 9 ust. 1). W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie wyrażone były w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane były z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1, wg kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu, jeżeli natomiast dzień wymagalności raty kredytu przypadał na dzień wolny od pracy, stosowano kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 2).

W § 2 pkt. 2 regulaminu podano, że kredytem indeksowanym do waluty obcej jest kredyt, oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli, natomiast w § 2 pkt 12 regulaminu, Tabelę określono jako tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku.

W § 23 Regulaminu Bank zastrzegł sobie prawo do zmiany Regulaminu.

Na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi należnościami wynikającymi z umowy, ustanowiono m.in. hipotekę kaucyjną do kwoty 1.070.000,00 zł na nieruchomości położonej w: M., nr działki (...), KW nr (...) (§ 7 umowy).

(dowód: umowa o kredyt hipoteczny k. 32-36, Regulamin k. 37-48, oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką k. 49, oświadczenie kredytobiorcy o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej k. 50, warunki udzielenia elastycznego kredytu domowego k. 52-55)

Środki z kredytu wypłacono powodom w następujących transzach:

- w dniu 30 kwietnia 2009 roku w kwocie 393.992,12 zł według kursu 4, (...), co stanowiło na ten dzień równowartość 92.975,30 EUR,
- w dniu 22 lipca 2009 roku w kwocie 89.000,00 zł według kursu 4, (...), co stanowiło na ten dzień równowartość 21.825,49 EUR,

- w dniu 9 listopada 2009 roku w kwocie 52.007,88 zł według kursu 4, (...), co stanowiło na ten dzień równowartość 12.878,34 EUR.

(dowód: zaświadczenie pozwanego k. 56)

Powodowie potrzebowali środków finansowych na dokończenie budowy domu, w którym zamieszkują do dziś. Powodowie nie negocjowali warunków umowy, podpisali ją w kształcie zaproponowanym przez bank. Nie mieli wiedzy w jaki sposób będzie ustalany kurs waluty EUR oraz czym jest tabela kursowa i spread. Kredyt otrzymali w złotychkach i w tej walucie go spłacają. Zdecydowali się na kredyt powiązany z walutą EUR, gdyż nie mieli zdolności na kredyt typowo złotowy. Dom nie był wynajmowany. Na kredytowanej nieruchomości była zarejestrowana działalność gospodarcza, która nie była tam prowadzona.

(dowód: przesłuchanie powodów k. 185v.-186)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo główne o ustalenie nieważności przedmiotowej umowy kredytowej jako bezzasadne podlegało oddaleniu. Na uwzględnienie zasługiwało powództwo ewentualne o stwierdzenie bezskuteczności postanowień § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 w zw. z § 2 pkt 12 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...).

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt – niekwestionowane przez strony – dokumenty oraz zeznania strony powodowej, w zakresie w którym znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym.

Za wiarygodne Sąd uznał zeznania powodów w zakresie w którym wskazują na to, że do zawarcia umowy kredytu doszło w wyniku przejścia wzorca umownego. Żaden przeprowadzony w sprawie dowód nie prowadzi do wniosku odmiennego.

Sąd pominął wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków A. S. i D. M., albowiem dowód ten nie miał istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie.

Wniosek pozwanego o sprawdzenie wartości przedmiotu sporu również nie zasługiwał na uwzględnienie. Wartość przedmiotu sporu stanowi bowiem suma wartości roszczenia niepieniężnego i roszczenia pieniężnego, która została poprawnie wskazana przez stronę powodową.

Oddalono także wnioski dowodowe strony pozwanej dotyczące: zobowiązania strony powodowej do przedłożenia umowy kredytu zawartej między powodami a bankiem Millennium, zobowiązania strony powodowej do wskazania adresu kredytowanej nieruchomości oraz o zwrócenie się do Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. celem wydania zaświadczeń wskazanych we wniosku dowodowym – jako nieistotny dla rozstrzygnięcia niniejszego postępowania. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w pełni pozwala na prawidłowe rozpoznanie sprawy.

Zatem w pierwszej kolejności i dla porządku poczynionych rozważań, Sąd ustosunkował się do najdalej idącego zarzutu jakim jest nieważność umowy wynikająca z jej poszczególnych postanowień, stanowiących klauzule abuzywne, nie znajdując jednak podstaw do ustalenia nieważności spornej umowy. Konstrukcja umowy kredytu przedstawiona na gruncie niniejszej sprawy mieści się bowiem w granicach swobody umów i nie stanowi naruszenia art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe.

Zgodnie art. 69 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, zaś kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu

i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób pozostawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zasadnicze postanowienia umowy, w ocenie Sądu, spełniają więc przesłanki tego przepisu (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia) i pozwalają na uznanie jej za ważną umowę kredytu bankowego. Znane są: strony umowy i kwota oraz waluta kredytu, cel na jaki został udzielony, zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany oraz inne niezbędne warunki.

Jak wynika z treści zawartej pomiędzy stronami umowy, stosownie do jej postanowień, strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu w wysokości 535.000,00 zł początkowo wyrażona w walucie polskiej, zostanie w drodze indeksacji przeliczona na walutę euro i oprocentowana w sposób właściwy dla tej waluty. Jakkolwiek też przeliczenie dotyczące indeksacji następowało z zastosowaniem tabeli kursów obowiązującej w pozwanym Banku, skutkiem tego zastosowania nie jest unicestwienie czy unieważnienie umowy jako takiej w całości.

Zważywszy bowiem, że wniosek kredytowy bezspornie dotyczył kredytu w walucie polskiej, zaś postanowienia umowy jednoznacznie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich (§ 2 ust. 1 umowy), a jego wypłata i spłata następuje w złotych polskich (§ 7 ust. 4 i § 9 ust. 2 regulaminu) - nie ulega wątpliwości, że strony zgodnie zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego. Przy czym, przepisy ustawy Prawo bankowe na dzień zawarcia umowy kredytu dopuszczały możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej. Jest to nadto konstrukcja dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiał się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego, jej istota polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości z zastosowaniem miernika w postaci kursu waluty euro.

Odnosnie ryzyka zmiany kursu to wskazać trzeba, że na zmianę kursu waluty wpływa szereg czynników ekonomicznych jak i pozaekonomicznych, niezależnych od woli stron zawartej umowy. Jak wynika z oświadczeń kredytobiorcy zostali poinformowani o ryzyku kursowym i że po zapoznaniu się z ofertą Banku zdecydowali się zawrzeć umowę kredytu. Co do zasady zatem uznać trzeba, że brak jest podstaw do uznania, że umowa łącząca strony ze względu na jej konstrukcję (umowa kredytu indeksowanego) była sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego. Kursy walut z natury swojego funkcjonowania cechują się zmienną wartością, wykazując raz tendencję zwyżkową, a innym razem spadkową. Zmienność kursów walut jest faktem powszechnie znanym, nie wymagającym dowodu.

Reasumując, skoro kredyt indeksowany nie jest sprzeczny z ustawą – Prawo bankowe, zaś sama umowa kredytu zawiera wszystkie essentialia negotii – brak było podstaw do uznania w świetle art. 58 § 1 k.c. za nieważną z tego powodu umowy kredytu zawartą między stronami, bowiem tak ujęta umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego.

Odnosząc się do zarzutu pozwanego, jakoby brak było interesu prawnego po stronie powodów w żądaniu ustalenia, wskazać należy, że zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

Powodowie posiadają interes prawny w wystąpieniu z żądaniami pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie tej umowy stosunku prawnego lub jego treści. W przypadku umowy długoterminowej, jaką jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn (np. z tytułu zaległych rat, wskutek wypowiedzenia umowy, dokonania nadpłaty), zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle tej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu.

W dalszej kolejności odnieść należało się do zgłoszonych przez powodów zarzutów w zakresie postanowień umownych zawartych w § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) jako zawierających klauzule abuzywne. Dotyczy to klauzul indeksacyjnych określających sposób przeliczenia kwoty kredytu do wypłaty po kursie, który nie był znany w chwili zawarcia umowy, jak też kształtowania przez Bank wysokości kursu waluty, według którego rozliczano następnie spłatę kredytu. Niewątpliwie powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci. Powyższa okoliczność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a zatem Sąd zbadał umowę pod kątem abuzywności klauzul zawartych w tejże umowie, a mianowicie § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...).

Wskazane wyżej postanowienia przewidywały, że wysokość zobowiązań będzie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do tabeli kursów obowiązującej w Banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. Nie zostało zaprzeczone, że umowa stron w zakresie wykraczającym poza dokonane w ramach składania wniosku wyboru dotyczącego kwoty kredytu, waluty kredytu, okresu kredytowania, wysokości marży, została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Oznacza to, że pozostałe postanowienia nie były uzgodnione indywidualnie z powodami w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. W konsekwencji jest niewątpliwie, że w rozpatrywanej sprawie pozwany przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania - na gruncie zawartej umowy - wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem euro. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Zatem doszło do nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy kredytowej, prowadzącą do naruszenia interesów konsumenta. W tym zakresie istotne znaczenie należy także przypisać wymaganiu właściwej przejrzystości i jasności postanowienia umownego, czyli odpowiedzi na pytanie, czy zawarta umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (vide: wyrok SN z dnia 2.10.2019 r., IV CSK 309/18).

W tym miejscu należy wskazać, iż w ocenie sądu powodowie zawierając przedmiotową umowę kredytu występowali jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. W doktrynie wskazuje się, że „wykluczenie bezpośredniego związku czynności prawnej z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową można natomiast rozważać w tych sprawach, w których przynajmniej w części zachowany jest konsumencki, osobisty cel lub przedmiot danej czynności. Okoliczność, że kredytobiorca miał prowadzić działalność gospodarczą na kredytowanej nieruchomości, nie wpływa na jego status jako konsumenta, o ile nieruchomość ta miała służyć zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych jego lub jego bliskich. Prowadzenie działalności w miejscu zamieszkania nie zmienia charakteru nieruchomości. [vide J. C., T. Konieczny, M. K., P. Frankowicza, W. 2020; a także postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 sierpnia 2019 roku, I ACz 618/19]”.

Fakt, że w kredytowanej nieruchomości zarejestrowana była działalność gospodarcza prowadzona przez powoda nie może determinować uznania, że sporna umowa kredytu była związana bezpośrednio z prowadzoną przez niego działalnością. Podkreślić należy, że z zeznań powodów wynika, że powodowie przeznaczyli środki z kredytu na dokończenie budowy domu, w którym zresztą zamieszkują do dziś. Zatem brak jest podstaw do przyjęcia, że analizowana umowa pozostaje w bezpośrednim związku z prowadzoną przez powodów działalnością gospodarczą, co

proceeds to the conclusion that at the time of concluding the contract, the parties acted as consumers, in accordance with art. 22¹ k.c.

As already presented, the provisions of the contract questioned pointed to two types of exchange rates – the purchase rate for the loan to determine the amount of the loan, which should be paid in PLN and the selling rate to determine the amount of subsequent payments in PLN.

It is generally known that the purchase rate of a currency is, in a certain simplification, the rate at which the currency is declared, and the selling rate is the rate at which the currency is declared to be sold, respectively. These are exchange rates, according to which such transactions will be calculated. The purchase rate, as a rule, is lower than the selling rate. The application of two different exchange rates in the described manner in relation to the contract led to a situation in which the loan was repaid in the Polish currency according to the lower rate (purchase rate), while the loan was repaid in the amount of a higher rate (without taking into account the fluctuations of the same currency). The amount of the payment was determined according to the higher rate (selling rate), which means that the sum of these payments (i.e. the amount of the loan remaining to be repaid together with interest) was also higher than calculated with the application of the lower rate (purchase rate), which was applicable at the time of payment.

Shortly after the above provisions, a provision was made that the exchange rate, according to which the loan payment will be calculated, will be determined by the Bank, which could lead to a situation in which the Bank could arbitrarily increase the exchange rate for the selling rate, according to which the loan payment will be calculated, in relation to the market rate. The lack of clear and objective criteria for determining the exchange rate by the Bank, which is used for the calculation of loan payments, in a way that would allow for the verification of the correctness of the exchange rate, and which would lead to the verification of the exchange rate by the Bank (e.g. by referring to financial parameters published or known generally) led to the reservation for the Bank of an exclusive and unrestricted competence to determine the exchange rate, according to which the loan payment will be calculated and the amount of the obligation will be determined.

The above provisions clearly led to the violation of the interests of the plaintiff. It exposed the plaintiff to the unrestricted demands of the defendant regarding the repayment of the loan and its amount, which are dependent exclusively on the exchange rate determined by the defendant. What is more, the right to determine the exchange rate of currencies gave the Bank the possibility of influencing the amount of the obligation to be repaid in PLN. In this way, the Bank could arbitrarily shape the amount of the obligation to be repaid in PLN, in which the plaintiff repaid the loan. In this way, the Bank also obtained the means to potentially minimize the unfavorable for itself consequences of the change in exchange rates on the interbank market or changes in the interest rate (reduction of the base rate), which theoretically could be compensated by an increase in the selling rate used for the calculation of loan payments.

The above provisions do not take into account the fact that the plaintiff's statement of claim in the area of exchange rate risk. It should be noted that the exchange rate risk is different from the exchange rate of currencies, and the exchange rate of currencies is determined by the Bank. The fact that the plaintiff's statement of claim led to the plaintiff's reliance on the mechanism of indexation used by the Bank, although the plaintiff stated that they knew the provisions of the regulations in relation to the loans indexed to the foreign currency, is, in any case, not a determining factor in determining the way in which the exchange rate of currencies is determined by the Bank.

In the opinion of the Court, it should be noted that the provisions referring to the exchange rate of currencies and the possibility of its independent determination in the table were contrary to good customs and violated the interests of the plaintiff in the sense of art. 385¹ § 1 k.c., which were concluded at the time of concluding the contract. Such provisions gave the Bank, and only the Bank, the possibility of transferring the entire exchange rate risk to the plaintiff, which was the basis for the calculation of the loan and left the plaintiff with complete freedom in the area of determining the amount of mutual obligations by any and all means, and without any clear and objective criteria, the possibility of determining the exchange rate used for the repayment of the loan, and then the calculation of the loan payments.

Summing up this part of the reasoning, in the opinion of the Court, the provisions of the contract:

- § 2 pkt 2 regulaminu o treści: „kredyt indeksowany do waluty obcej – kredyt, oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli”,

- § 7 ust. 4 regulaminu o treści: „W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz. Aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu kredytobiorca otrzymuje listownie na podstawie postanowień § 11”,

- § 9 ust. 2 regulaminu o treści: „W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej:

1) raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1 według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu;

2) jeśli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu”,

- miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym **nie wiążą powodów**.

Wskazać należy, że wszelkie postanowienia odwołujące się do kursów waluty obcej i możliwości jej samodzielnego ustalania w ramach tabeli były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., co podlegało ocenie na dzień zawarcia umowy. W doktrynie podniesiono (zob. E. Łętowska „Prawo umów konsumenckich” Wyd. C.H. Beck 2002 r., str. 22), że „europejska ochrona konsumenta opiera się na paradygmacie przejrzystości informacji i oznacza działania na rzecz stworzenia warunków dla swobodnego wyboru i decyzji konsumenckiej, bowiem pozycja źle poinformowanego partnera umowy, kierującego się własną oceną sytuacji i decyzjami co do zawarcia umowy podlega z oczywistych przyczyn degradacji”. W niniejszej sprawie powodowie, jako konsumenci, ewidentnie nie złożyli oświadczenia w przedmiocie wyłączenia zastosowania sankcji niezwiązania klauzulą niedozwoloną. W ocenie Sądu Bank nie może jednak zasłonić się w tej sprawie brakiem wiedzy o abuzywnym charakterze postanowień zawartych w umowie.

W realiach niniejszej sprawy oznacza to, że skutkiem powołanych wyżej zapisów umowy za niedozwolone jest wyeliminowanie ich z tej umowy. Wskutek wyeliminowania zawartych w umowie klauzul abuzywnych, brak jest wyraźnie oznaczonych zapisów dotyczących mechanizmu ustalania kursu waluty, jaki miałyby być przyjmowany do ustalania wysokości rat spłaty w złotych polskich w kolejnych terminach płatności oraz rozliczenia wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia strony powodowej. Sporna umowa o kredyt hipoteczny została zawarta w dniu 27 kwietnia 2009r., zatem hipotetycznie możliwym byłoby zastosowanie w miejsce postanowień niedozwolonych przepisami o charakterze ogólnym, które są przepisami dyspozytywnymi. Takim przepisem na gruncie prawa krajowego jawi się art. 358 § 2 k.c., który posługuje się kursem średnim NBP w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Powołać się jednak należy na fakt związania wszystkich sądów Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 r.

w sprawie (...). (...) podtrzymał pogląd, że w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy, skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje. Jedynie w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym. Wyjątek ten obejmuje sytuacje w której jest zgoda stron na jego zastosowanie oraz okoliczność, że brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem

umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi. Ponadto, podniesiono, że w odniesieniu do przeliczenia należności stron brak jest możliwości zastępowania niedozwolonych klauzul umownych przepisami o charakterze ogólnym, które są przepisami dyspozytywnymi.

Podnieść należy, że zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG należy dążyć do osiągnięcia stanu niezwiązania konsumenta nieuczciwymi postanowieniami umownymi, przy jednoczesnym utrzymaniu w mocy umowy, o ile jest to prawnie możliwe. W niniejszej sprawie wyeliminowanie postanowień niedozwolonych nie prowadzi do upadku umowy jako takiej. Za możliwością utrzymania umowy przemawia okoliczność, że po wyeliminowaniu z umowy postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota i waluta kredytu, cel kredytu, okres i termin spłaty, wysokość prowizji oraz oprocentowanie. Zatem, tak skonstruowana umowa w pełni spełnia przesłanki umowy kredytu w świetle prawa bankowego i pozostaje zgodna z zasadą swobody kształtowania stosunków umownych, nie naruszając tym samym zasad współżycia społecznego. Eliminacja postanowień dotyczących kursów wymiany, nie zmienia zasadniczych postanowień umowy, tj. umożliwia powodowi skorzystanie z kredytu udzielonego przez pozwanego, z obowiązkiem spłaty w określonym czasie, przy ustalonym oprocentowaniu. W tym miejscu wskazać należy, że eliminacja klauzul abuzywnych czyni zadość celu przepisów odnoszących się do niedozwolonych klauzul umownych w zakresie wyłącznego niestosowania tych postanowień, gdyż umowa powinna nadal obowiązywać bez jakichkolwiek innych zmian, o ile jest to prawnie możliwe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r. sygn. akt: II CSK 803/16.)

W ocenie Sądu brak jest przesłanek do uznania przedmiotowej umowy o kredyt za nieważną. Umowa stron nadal może być wykonywana jako umowa kredytu bankowego po wyeliminowaniu spornych postanowień. W oparciu o pozostałe postanowienia umowy możliwe jest bowiem określenie praw i obowiązków stron. Zatem, w myśl przepisu art. 385¹ § 2 k.c. należało wyeliminować postanowienia umowne o charakterze niedozwolonym składające się na klauzulę waloryzacyjną uznając, że udzielony powodowi kredyt stanowił w istocie kredyt złotowy niezawierający takiej klauzuli.

Skoro też wzmiankowana wcześniej częściowa eliminacja niektórych postanowień jest możliwa bez uszczerbku dla całej umowy i da się utrzymać jej wykonanie w warunkach jej częściowej wobec powodów bezskuteczności (tj. w zakresie indeksacji) - żądanie ustalenia nieważności umowy z szeroko wyłożonych powyżej przyczyn podlegało oddaleniu, o czym orzeczono jak w pkt I.

Poprawność tego rozumowania została ostatnio potwierdzona w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2022 roku, sygn. akt II CSKP 364/22, w którym z całą mocą podkreślono, że: „(...)usunięcie niedozwolonego postanowienia umownego nie oznacza w tym wypadku niedopuszczalnej zmiany nieuczciwego warunku, zaś dalsze trwanie umowy łączącej pozwanego z powodem jest możliwe i zbieżne z celem dyrektywy 93/13, by umowa w pozostałej części co do zasady nadal obowiązywała strony(...)”.

Podobnie w wyroku Sądu Najwyższego (Sygn. akt II NSNc 89/23) z dnia 5 kwietnia 2023 r. Sąd Najwyższy potwierdził, że okoliczność wystąpienia w umowie klauzul abuzywnych nie czyni automatycznie nieważną całą umowę. Celem dyrektywy 93/13 nie jest unieważnienie wszystkich umów zawierających postanowienia niedozwolone, lecz przywrócenie równowagi między stronami.

Podsumowując, należy uznać, że nie ma podstaw do przyjęcia, że umowa jest nieważna. Umowa istnieje i jest ważna, a jedynie postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji traktować należy jako niedozwolone. Dlatego na podstawie art. 189 k.p.c. oddalono powództwo główne o ustalenie nieważności umowy w całości, mimo istnienia po stronie powodowej interesu prawnego w żądaniu ustalenia (pkt I wyroku). Strony umowy mają możliwość ustalenia treści stosunku prawnego, aby wyeliminować z niego klauzule abuzywne i kontynuować wykonywanie umowy w sposób prawidłowy.

Z powyższych przyczyn uwzględnieniu podlegało żądanie ewentualne - ustalenia, że postanowienia umowne, tj. § 7 ust. 4 i § 9 ust. 2 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), są abuzywne i nie wiążą powodów (pkt II wyroku).

Odnosząc się do zarzutu pozwanego odnośnie przedawnienia roszczeń powodów, to uznać należy go za chybiony, albowiem roszczenia o ustalenie prawa lub stosunku prawnego oparte na art. 189 k.p.c. nie ulegają przedawnieniu.

Strona powodowa poprzez wygraną w zakresie żądania ewentualnego wygrała proces w części. Zgodnie z art. 100 k.p.c. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Na koszty procesu powodów w łącznej kwocie 11.834 zł składają się: opłata od pozwu (1.000 zł), opłata skarbową od pełnomocnictw (34 zł) i wynagrodzenie pełnomocnika w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokata (10.800 zł).

Sędzia Krystian Szelaąg